

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

6. Responsio ad secundum argumentum. Vbi late etiam discutitur, quod non solum Familia laica Episcoporum, sed etiam Ministri Curiae Episcopalis gaudent priuilegio fori in delictis extra officium ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

ergo necessariò debet habere familiam armatam. Confutnantur supra dicta ex cap. *perniciosam, de offic. iudic. ordinar.* vbi datur facultas Episcopis inquirendi, vlciscendi, & iudicandi: in quibus communibus comprehenditur totum iudicium; & ita continetur quicquid ad iudicandum & vlciscendum, hoc est, puniendum necesse est, carcer, tortura, lictores, atque adeò familia armata: habet enim Episcopus, vt diximus, imperium, & omnimodam iurisdictionem. Ergo, &c.

Sup. in Ref. lutionibus not. secundæ huius Ref.

2. Cæteras verd rationes pro hac firmanda sententia videbis penes me ipsum, vbi supra: & ne deseras omninò, videre Rolandum à Valle lib. 4. *consil. 37.* & Lælium Iordanum *de maior. caus. part. 2. cap. 8.* qui etiam fusè & solidè respòdent ad omnia in contrarium. Et hanc sententiam post Concilium Tridentinum negari non posse existimo; nam in *sess. 25. c. 3. de reform.* hoc supponitur pro certo & indubitabili; & super eo tamquam iam determinato disponitur in illis verbis: *Per suos proprios aut alienos executores, &c.* Quæ quidem verba non admittunt violentas interpretationes Iacobi Beretta *consil. 4. & consil. 6.* Et cum de sensu Concilij agitur, solus Papa, vel sola Congregatio ad id deputata declarat & resoluit; vt patet in eodem Concilio *sess. 25. Rubr. de recipiend. & obseruand. Decret. Concil. verb. quòd si bis recipiendis aliqua difficultas oriatur; & in constitutione Pij IV. registrata in calce dicti Concilij, ibi. Si cui vero aliquid in eis obscurum, &c.* Cum igitur sacra Congregatio, & Summus Pontifex Pius V. determinauerit ex multis rationibus, & ex dicto loco Concilij Tridentini posse Episcopos habere familiam armatam; sequitur esse refellendum Moscosum, & alios omnes contrarium asserentes. Vnde non benè asseruit Moscosus *num. 24.* suam sententiam esse veriore & communiorem, cum contrarium dicendum sit: & idè Barbatus in *cap. cum non ab homine, num. 34. & 40. de iudic. admitatur* Abbatem contrariam sententiam tenere. Et Marta *de iurisdic. part. 1. cap. 50. num. 22.* obseruat hanc sententiam esse communem; & ideo displicet mihi adharere non posse doctissimo Domino meo Ioanni Baptistæ Larrea in suis nunquam satis laudatis decisionib. Granatenfisibus *p. 1. dec. 1. n. 16. & sequent.* Et erudito Francisco de Amaia in *lib. 10. Codicis*, cum Hieronymo Leo in *decis. Valent. part. 2. decis. 154. tit. 19. num. 36* asserentibus Episcopum non habere familiam armatam, quod omnino negandum ex supradictis patet.

RESOL. VI.

Responso ad secundum argumentum.

Vbi late etiam discutitur; quod non solum familia laica Episcoporum, sed etiam ministri curia Episcopalis gaudent privilegio fori in delictis extra officium commissis; sed etiam in communibus?

Et tandem quaritur, an necessariò sit standum Declarationibus Cardinalium? Ex *part. 6. tract. 2. Ref. etiam 6.*

Sup. hoc supra in Ref. I. paulo post initium, vers. Secundo. in Ref. not. sequ. Quæ hic est

AD secundum argumentum, nempe quòd non solum familia Laica Episcopi, sed etiam Ministri Curia Episcopalis non gaudent privilegio fori in delictis extra officium commissis. Respondeo in Ref. not. hanc sententiam non esse admittendam & ego illam reprobaui in *part. 5. tra. 1. resol. 1.* ex multis rationibus & ex pluribus declarationibus sacra Congregationis

facto verbo cum Sanctissimo: vnde nouissimè cum supra in anno 1637. in Regno Sicilia emanata fuerint aliqua ordinationes prohibentes Ministros Curia Episcopalis gaudere privilegio fori in delictis communibus: statim sacra Congregatio scripsit ad omnes illius Regni Episcopos, & Eminentissimus Dominus meus Cardinalis de Torres Epistolam ad se missam tenoris sequentis mihi dedit.

EMINENTIS. E REVERENDIS. Sign. mio Osserv.

Intende con maraviglia la nouità che si tenta da Ministri Laici in questo Regno, circa la cognitione de delitti communi, già che hauendo il foro Ecclesiastico l'assistenza de Sacri Canonici, de Concilio e della consuetudine immemorabile osservata inuolabilmente, ne seguiria da simile nouità pregiudicio manifesto della giurisdictione & immunità Ecclesiastica: per il che saranno le parti della pietà di V. E. e del obligo pastorale camminare con vnione inseparabile nella difesa di esse giurisdictione & immunità: usando con efficacia, ma prudente zelo li mezzi che da medesimi Sacri Canonici Concilio, & constitutioni Apostoliche si stimano proficui: tanto piu ch'ella come Metropolitanano hauera da proteggere i giusti procedimenti de gli Ordinarj nel caso sudetto per conseguire il donno effetto, con certarla, che da questa santa sede ricenerà sempre la dovuta assistenza & ogni aiuto. Menire a V. Eminenza bacio humilmente le mani. Roma 7. Settembre 1636.

Di V. Eminenza Reuer.

Humiliss. & Affettif. Seru.

Il Cardinale Gelli.

Francesco Paoluccio Secretario della Sacra Congregatione.

Non desinam hinc pro curiosis obseruare hanc præntensionem, quòd Ministri Laici Curia Episcopalis non gaudeant privilegio fori in delictis cõmunibus, fuisse etiã olim intentatam à Ministris Regijis Siculis, sed in vanum: vt patet ex ordinatione Vice-regia infra scripta, quæ conseruatur in Registro Stephani Macri Secretarij in Regia Cancellaria anno 1460. fol. 144. & est tenoris sequentis.

IOANNES, &c.

Vice Rex, &c. Capiteo, eiusque Assessori, & alijs Officialibus, ac Commissarijs Terra Castri Ioannis presentibus & futuris Regijs fidelibus dilectis salutem. Per parti di lu Reuerendo Episcopo di Catania mi è stato supplicato, chi exposcètibz privilegij suis tuti presuni & officiali, ac etiam procuratores si diuino conueniri por quibuscũque causis tã ciuilibz, quàm criminalibus coram eod. Episcopo & eius Vicarijs. Vni non aduertendo alla forma di li ditti privilegij indistinctè ditti ditti privilegij allegando che li ditti privilegij si diuino intendiri, quoad effectum, & administrationem rerum Ecclesiasticarum, è come Procuraturij di omni altra cosa spettanti alla iurisdictioni Episcopali tantum diuino rimeteri à iudicio Episcopo, è so Vicario, è così li vultri

RESOL. VII.

vulgi constringeri in quelli casi, chi fussino inculpati como priuati perfuni: quod est contra formam priuilegiorum. Perd volendo noi per indemnitate dicitur Reverendi Episcopi, chei li ditti Priuilegi, como e di nostra intentioni non siano in aliquo derogati, imò, in eorum robore permaneant pro iurisdictione Episcopali seruanda. Hauino prouisto, per la presentia vi decimo e comandamo che digiati li preditti Officiali e Procuratori di lo duto Reverendo Episcopo ad ipso, or a so Vicario rimetteri quibuscunque causis civilibus & criminalibus, como iudici competenti, e vi de predictis in cosa aliqua non vi intramittirui di li prenominati ne molestari, ne conueniri a vobis foru tam pro causis motis, quam mouendis: imò si in aliquo fuisse stato contra ipso, or aliqua di loro processu inaduerter, quillo per li presentia renouamo, & ad pristinum riducimo, quantuque factu sia per quoscunque Officiales Regni huius, aut noi. Insuper perche molti volti li preindicati e derogati in la iurisdictioni di lo duto Reverendo Episcopo, e fuit tal volta tardi e repidi, quando requirimo lo brauo vostro pro sauari & executioni di loro officiu, vi decimo e comandamo chi ad omnem eorum requisitionem ei prestati aiunt, e sauari: & si oportuerit vno personam alteri mandari pro quacunque causa spectanti alla iurisdictioni di lo duto Reverendo Episcopo, & contra quascunque personas, & premissa omnia exequamini sub pena vnicuius centum Regio sisco ab vnoquoque applicandam. Datum in Nobili ciuitate Mesana die 4. Septembris. 9. Indict.

IOANNES DE MONCAYO.

Dominus Vice-Rex mandauit mihi Stephano Macri.

2. Dicendum est igitur contra Moscosum Ministros Laicos Curia Episcopalis tanquam de familia Episcopi gaudere priuilegio fori non solum in delictis in officio commissis, sed etiam in delictis communibus. Nec valet dicere cum Moscoso num. 84. quod de dictis declarationibus Cardinalium per me superius adductis non constat nec credendum est mihi: nam respondeo, quod ex lite habita inter S. Catolum Bortomazum, & Ministros Regis Mediolanenses coram Pontifice, & ex responsonibus, quae a S. Congregatione vbiq; terrarum missae sunt authenticae, & in dies mittuntur ad Episcopos, hoc est ita clarum & notorium, vt non indigeat probatione ex gloss. in cap. appellanti, de appellat. Felino & Doctoribus in cap. super literis, de rescript. Abbate & scribentibus in cap. si de appellation. & ex leg. si adulterium §. idem Pollutioni, ff. de adulter. & contrarium asserere est in luce meridiana velle cecutire. Ad id verò quod asserit Moscosus ibidem, non esse necessarium standum declarationibus Cardinalis; citatque me ipsum & alios Doctores: Respondeo hoc non esse admittendum post decretum Urbani VIII. die 2. Augusti 1631. & praesertim quando declarationes Cardinalium feruntur ex ordine facto verbo cum Sanctissimo, vt docet Merolla to. 2. disp. 4. c. 4. dub. 12. n. 173. Et ita factum est in casu nostro; ergo, &c. Vnde reuelanda est sententia Moscosi asserentis declarationes Cardinalium in casu nostro procedere in Tertis, vbi Pontifex habet dominium temporale: hoc enim falsum est, vt patet ex supra citatis litteris Auditoris Camerae directis extra statum Ecclesiae: Et Congregationes Cardinalium fundatae sunt a Summo Pontifice pro explanandis difficultatibus vniuersae Reipublicae Christianae, & non pro solo statu Ecclesiae.

Tom. I. X.

Responso ad tertium argumentum.

In quo etiam docetur, an Pontifex in temporalibus habeat dominium directum; & ideo Summus Pontifex possit eximere laicos a potestate Principis saecularis, & per consequens familiam laicam Episcopi, & ministros eius (uria?)

Et explanatur, quod non pauci eximuntur a iurisdictione Ordinaria, & subduntur Superiori sui officij, & non solum hoc concedebatur ipsis Officialibus, sed etiam eorum vxoribus, filiis, & matribus, & etiam seruis, & colonis.

Et asseritur laicos posse prorogare iurisdictionem iudicis Ecclesiastici non solum de iure Canonico, sed de iure Ciuili. Ex part. 6. tract. 2. Refol. etiam 7.

§. 1. AD tertium argumentum, quod Papa non potest eximere Laicos a iurisdictione Principum saecularium. Respondeo, quod hic esset discutienda quaestio illa: An Pontifex in temporalibus habeat dominium directum, de qua videndus est Marthae de iuris. part. 1. c. 18. & seq. Innocentius, Hostiensis, Ioannes Andreas, Felinus, & Decius in c. nouis. de iudic. c. causam, q. 2. c. per venerabilem, qui filij sunt legitimi, c. solutus, de maior. & obed. c. super his, de vot. c. quoniam, dist. 10. Verum quoad hoc non remittam Moscosum ad externos, sed ad Hispanum Ioannem Solorsanum de Indiar. iure, lib. 2. c. 22. num. 17. & seqq. Sed quicquid sit de hoc, mihi verò pro nunc satis erit respondere ad eius argumentum cum verbis Hispani Ioannis Dionysij Portocarteri in allegat. pro iuris. S. Officij, n. 33. fol. 25. vbi sic ait. [No es inconueniente que los Ministros sean personas legas por que el Summo Pontifice usando de la iurisdiction temporal que tiene saltem in habitu en todo la Yglesia, de que puede usar, y usa siempre, que ay iusta causa, & se ordena algun fin espiritual, puede eximir, personas legas de la iurisdiction real.] Ita ille. Si igitur saltem ex iusta causa, vt docet nouissimè Mancinus Disquisitionum Generalium, cent. 3. c. 242. n. 1. Merolla tom. 3. disp. 6. cap. 3. dub. 1. nu. 8. & etiam notat ex Hispanis Auctoribus Valboa de Magrouejo in c. 1. de for. compet. num. 6. potest Summus Pontifex eximere Laicos a potestate Principis saecularis; ergo iuste potuit eximere familiam Laicam Episcopi, & Ministros eius Curiae a potestate saeculari. Probo consequentiam: nam id exigebat honor debitus dignitati Episcopali, & recta administratio causarum fori Ecclesiastici. Et quidem habemus in iure plura exempla, in quibus ex supra dicta ratione non pauci eximuntur a iurisdictione ordinaria, & subduntur Superiori sui officij, vt patet in l. fin. C. de iuris. omn. iudic. l. in Officiales, C. de offic. Ref. Prouinc. l. ex eo, C. de Agent. in rebus, l. eos, C. de apparit. mag. l. viros, C. de diuers. offic. l. viros, Cod. de Palarinis, l. fin. C. de veteranis, l. hac lege, C. de prin. schol. l. 1. 2. Et haec exemptio non solum concedebatur ipsis Officialibus, sed eorum vxoribus, vt patet in l. ne ad diuersa, C. de silentariis, lib. 12. & etiam filiis, l. eos, C. de Fabricensibus, lib. 10. & l. fin. C. de Professor. & Medic. lib. 12. Et non solum in vxoribus & filiis; sed etiam Matribus, vt habetur in l. fin. C. de castr. & Min. eod. lib. Et etiam seruis & colonis, vt patet in l. in sacris, C. de prox. sac. scrin. l. 11. Et hoc non solum si essent rei, sed etiam actores, vt habetur in l. viros, C. de comitib. consistorian. lib. 12. Ergo a fortiori patet Summum Pontificem habuisse iustam causam eximendi familiam Laicam Episcopi a iurisdictione ordinaria Principis saecularis, & subdere iurisdictioni Episcopi

Sup hac prima diffic. huius tituli sup. in Ref. 1. ante medium, vers. Tertio quia,

* Super hac quaest. supra in tr. 2. Ref. 17. & in Ref. sol. 329. §. 3. paulo post initium, vers. Consequencia, & infra in tr. 12. ex Ref. vnica. §. Sed displicet. & inferius in tr. 15. Ref. 7. 8. & 9. per totas.

* Quamuis non plene sup. hoc ne deseras tamen legere sup. in tr. 2. Ref. 157. per totam, & Ref. 154. & alias eorum annotationum. Et pro vxoribus, & filiis contentis in hoc textu ibidem signanter in §. Sed prolixiori Refol. 157.